

Cirkulärnr: 1994:154
Diariernr: 1994:2010
Handläggare: Louise Fernstedt
Avdsek: AK SkoBa
Datum: 1994-08-16
Mottagare: Barnomsorg
Förskola
Rubrik: Vårnadsbidragsreformen
Bilagor: Riksförsäkringsverkets Allmänna råd 1994:4 om
vårnadsbidrag

Handläggare
Louise Fernstedt/HÅ

1994-08-16

Barnomsorg
Förskola

Vårdnadsbidragsreformen

Mot bakgrund av den senaste tidens diskussion när det gäller de administrativa rutinerna kring vårdnadsbidragsreformen vill vi komplettera cirkulär 1994:98 med följande information.

I 5§ *Lagen om vårdnadsbidrag* regleras bidragets storlek. Om barnet har *plats inom kommunalt finansierad barnomsorg* reduceras vårdnadsbidraget, som fullt ut uppgår till 2 000 kr per barn och månad, enligt följande

- för plats i barnomsorg 0-15 timmar/vecka utgör bidraget 1 350 kr per månad
- för plats i barnomsorg mer än 15 timmar men högst 30 timmar/vecka utgör bidraget 700 kr per månad
- för plats i barnomsorg mer än 30 timmar utgår inget bidrag

I 3§ *Förordningen om vårdnadsbidrag* föreskrivs att en barnomsorgsplats avser det antal timmar per vecka som barnets vårdnadshavare *har rätt att disponera platsen*.

Uppgiftsskyldighet

Enligt lagen om vårdnadsbidrag är det i första hand vårdnadshavarens ansvar att lämna uppgifter om i vilken utsträckning man utnyttjar kommunalt finansierad barnomsorg.

I 18a§ *Socialtjänstlagen* åläggs kommunerna att till försäkringskassan lämna uppgift om vilka barn mellan ett och tre år som har en plats i förskoleverksamheten. I 69 § åläggs enskilda förskolor samma skyldighet. Den uppgiftsskyldighet som regleras i lagen avser uppgifter om namn och personnummer på de barn i aktuella åldrar som finns inskrivna i barnomsorg. Om en försäkringskassa vill kontrollera en uppgift om antalet timmar i barnomsorg, som lämnats av vårdnadshavare, har kommunerna också enligt 19§ lagen om vårdnadsbidrag skyldighet att lämna sådan uppgift.

Om en försäkringskassa *kontinuerligt* begär uppgifter från kommuner om samtliga barns vistelsetider är det enligt vår mening rimligt att kommuner debiterar försäkringskassorna de eventuella merkostnader som uppgiftslämnandet medför.

Hur ska man tolka tid som föräldrar har rätt att disponera platsen?

Under våren har diskussionen gått hög kring vad det egentligen är för plats- och vistelsekriterier som ska ligga till grund för fastställande av rätten till vårdnadsbidrag. I flera fall synes försäkringskassor ha tolkat det så att det är kommunernas *avgiftsdebitering* som ytterst blir avgörande. Med en sådan utgångspunkt blir det t ex så att för en kommun som endast har heltidsavgifter kan ingen förälder, oavsett vistelsetid, komma i åtnjutande av ett reducerat vårdnadsbidrag. Genom att betala heltidsavgift har man ju rätt att disponera platsen "hur många timmar man vill". Denna tolkning har lett till "föräldraprotester", främst riktade mot kommunerna, där man bl a krävt förändringar av avgiftssystemen eller krävt att få byta barnomsorgsform. Det är Kommunförbundets uppfattning att en sådan tolkning av vistelsetiderna dels är tveksam mot bakgrund av reformens syfte, dels leder till ett icke avsett ingrepp i de kommunala systemen för barnomsorgsavgifter.

Som framgår av bifogade allmänna råd från Riksförsäkringsverket ska utgångspunkten för försäkringskassornas bedömning vara den tid som *föräldern har avtalat med kommunen* om att utnyttja platsen. Finns inget sådant avtal *rekommenderar* Riksförsäkringsverket att tiden ska anses omfatta så många timmar per vecka som föräldern *betalar* för.

Efter samråd med Riksförsäkringsverket är vi överens om följande

Det är i första hand föräldrarnas sak att styrka uppgifter om vistelsetider. Detta kan ske genom att inför försäkringskassan förete ett *avtal* om vistelsetid. Med *avtal* avses någon form av överenskommelse av vistelsetid mellan förälder och kommun.

Det är vårt intryck att det i allmänhet finns någon typ av överenskommelse om vistelsetid. I kommuner där sådan överenskommelse om vistelsetid saknas, och där försäkringskassorna därmed inte kan få någon styrkt uppgift avseende faktiskt överenskommen vistelsetid, rekommenderar RFV att det blir de timmar föräldrarna betalar för som läggs till grund för bedömningen av rätten till vårdnadsbidrag.

För att undvika den irritation ett sådant förfarande kan ge upphov till kan det vara en fördel att ett enkelt *avtal* upprättas mellan kommun och föräldrar i samband med placering och i samband med eventuell förändring av placeringsförhållande. Sådant avtal kan t ex ha formen av ett skriftligt placeringsmeddelande eller till och med en muntlig överenskommelse mellan ett daghem och förälder. Av praktiska skäl bör den överenskomna tiden också finnas dokumenterad t ex på daghemmet eller hos den som sköter debiteringen. Om sådant avtal ges i skriftlig form bör detta kunna uppvisas av föräldrar och tjäna som nödvändig kontrolluppgift till försäkringskassorna.

Kommunerna blir med ett sådant förfarande också mindre belastade med uppgiftslämnande till försäkringskassorna.

Övrigt

Det har kommit till vår kännedom att vissa föräldrar nu överväger att säga upp barnomsorgen för sina barn över sommaren. Ett sådant förfarande kan ge dem rätt till *helt vårdnadsbidrag för semestermånaderna*. I kombination med den nya barnomsorgsgarantin som gäller från den 1 januari 1995 har de också stora möjligheter att få en ny plats inom åtminstone 3 - 4 månader.

Såvitt vi kan bedöma ger de bägge reformerna sammantaget möjlighet till sådana lösningar. Vi vill emellertid understryka att reformerna i sig inte påverkar kommunernas rätt att själva organisera och utforma barnomsorgen. Om många semesteruppsägningar kommer in kan det kanske bli anledning för kommunen att organisera om ett daghem eller kanske rent av lägga ned någon verksamhet. Det är därför inte självskrivet att barn som varit uppsagt under sommaren får plats på samma daghem som tidigare. Det kan finnas skäl att informera föräldrar om detta inför en eventuell "temporär" uppsägning.

Många kommuner ställer idag frågor kring om vårdnadsbidraget, som skattepliktig inkomst, ska läggas som *avgiftsgrundande underlag* för fastställande av barnomsorgsavgifter. Det finns ingenting i lagstiftningen som hindrar detta. Det innebär att kommuner själva kan välja hur de vill göra. Eftersom vårdnadsbidragsreformen syftar till att ge de föräldrar som väljer att nedbringa arbetstiden till förmån för att ta hand om de egna barnen viss ekonomisk kompensation tror vi det är viktigt att frågan blir föremål för politiskt ställningstagande i kommunen.

Dagbarnvårdare har i allmänhet rätt till vårdnadsbidrag för egna barn i de aktuella åldrarna. Om dagbarnvårdaren uppbär lön av kommunen också för omsorgen om de egna barnen (jfr den s k Uppsalamodellen), begränsas rätten till vårdnadsbidrag enligt bestämmelserna i 5 §.

När det gäller vårdnadsbidrag för *barn som är familjehemsplacerade* är ett cirkulär under utarbetande inom vår sektion för vård och omsorg. Ansvarig handläggare för detta är Margareta Erman.

Ytterligare upplysningar

Frågor med anledning av detta cirkulär eller kring frågan i övrigt besvaras av Kjell-Åke Eriksson, Ylva Winberg eller Louise Fernstedt, sektionen för skola och barnomsorg, tel 08 - 772 41 00

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Sektionen för skola och barnomsorg

Karl Knutsson

Louise Fernstedt

Bilaga

Riksförsäkringsverkets allmänna råd (1994:4) om vårdnadsbidrag